

Forsorg for Lovovertrædere.

AF K. LEUEDSDORFF.*)

Formaalet med al Forsorg for Lovovertrædere er at forhindre disses Tilbagefald i Forbrydelser.

For godt Hundrede Aar siden rejste Englænderinden Elisabeth Frey en flammende Kritik af Fængselsforholdene i sit Hjemland, og gennem hendes Agitation i flere af Europas Stater fik Almenheden Øjnene op for, at her var et Problem, som ikke blot angik Fængslernes Indretning, men ogsaa de løsladte Forbryderes Kaar efter Løsladelsen.

Hendes Ildhu for Sagen gav Stødet til, at flere Fængsels-selskaber, ogsaa herhjemme, stiftedes, men paa dette Tidspunkt kun med det Formaal at yde den første tiltrængte Hjælp ved Løsladelsen.

Omkring Aarhundredskiftet kom der paany en Luftning over Landene, man var begyndt at tvivle paa, særlig de kortvarige Fængselsstraffes Effektivitet — man havde set, at disse tit og mange Gange kun var en Slags Trænings-skole til større og større Straffe, og man spekulerede paa, om der ikke fandtes Muligheder for saa at sige at standse Kriminaliteten i Fødslen.

Og hermed bliver Jorden gødet for den Forsorg, som vi nu driver, og som er Genstand for mit Foredrag.

Det var Kritikken af Gengældelsesteorien, som forenede vort Lands og vor Tids førende Jurister i Kriminalistfor-

*) Foredrag holdt i Dansk Kriminologisk Selskab den 20. Februar 1946.

eningen. Mænd som Torp — Ussing — Fussing og Goll m. fl. begyndte at arbejde for en Revision af Straffeloven af 1866 og derigennem for et andet Formaal med Straffen end dens blotte Tilføjeelse af et Onde, som stod i Forhold til Forbrydelsen. Man rettede nu ogsaa Søgelyset mod Forbryderen og spurgte om, hvad nu Grunden kunde være til, at Manden blev Lovovertræder, og samtidig hermed aabnedes Øjnene for, at en Flerhed af Omstændigheder, kort betegnet ved Arv og Milieu, havde deres store Betydning, og dette fører til en Overvejelse af, om ikke andre Reaktionsformer end Straf staar til Raadighed for det nye Formaal, som man nu satte for Reaktionen mod Forbryderen — ikke i egenligste Forstand dennes Forbedring — men Bekæmpelsen af hans Asocialitet — stræbe efter at genvinde ham for Samfundet, gøre ham fra asocial til social.

For at opnaa dette maatte en Forsorg sættes ind. Det blev dennes Opgave at vejlede, støtte og hjælpe dem til Rette, som havde forbrudt sig.

Som Led i disse Bestræbelser stiftede de før nævnte Mænd sammen med flere andre i 1902 Foreningen »Fængselshjælpen«.

Allerede paa dette Tidspunkt var der en ret udviklet Benaadningspraksis, som tjente til at afbøde en Del af den gamle Straffelovs værste Skavanker. Denne Benaadningspraksis gav Stødet til Foreningens Dannelse, og den blev yderligere udvidet efter Foreningens Stiftelse, idet det samtidig blev Praksis at overdrage Tilsynet med enhver betinget benaadet, for saa vidt den paagældende kgl. Resolution ikke udtrykkelig anordnede anden Forsorg, til Fængselshjælpen, og disse benaadede blev i første Række Genstand for Foreningens Arbejde, som særlig gik ud paa at ordne deres Forhold ved Løsladelse, skaffe dem Logi og fremfor alt Arbejde og derefter følge dem i deres Færd, saa længe den betingede Benaadning varede. I Aarenes Løb er der benaadet ca. 14.000 Personer med Tilsyn.

Allerede den kgl. Anordning af 13/2 1873 indførte en betinget Benaadning som Slutsten af Straffuldbyrdelsen i Straffeanstalterne og anordnede samtidig et Tilsyn af rent politimæssig Karakter — efter Regulativ af 30/12 1891 kunde Tilsynet overdrages et Fængselsselskab, dette sidste fik ingen praktisk Betydning, idet kun 88 Personer har været Genstand for denne Form for Benaadning.

Med Straffelovstillægget af 1. April 1905 opnaas der nye Skridt fremad, gennem Indførelsen af Tiltalefrafaldet og betinget Dom, idet Justitsministeriet overfor unge Personer mellem 14—18 Aar, hvis Straf for den begaaede Forbrydelse ikke skønnes at overstige en lavere Grad af Straf-arbejde, kan undlade Paatale mod »et dertil skikket Tilsyn gennem en i saadant Øjemed virkende Forening eller paa anden Maade«. Her var for første Gang bestemt, at Forsorg kunde træde i Stedet for Straf eller være Betingelse for, at idømt Straf ikke kom til Afsoning.

Fængselshjælpen og Dansk Værneselskab har indtil den 1/2 1946 haft 3695 unge under Tilsyn.

Den kgl. Anordning af 28/5 1913 om Fuldbyrkelse af Forbedringshusarbejde i Nyborg Straffeanstalt har Bestemmelser om Løsladelse paa Prøve, som kunde betinges af moralsk Forsorg, det var her en Betingelse, at Fangen selv ønskede en saadan Løsladelse. Da denne Prøveløsladelse havde sin Grund i de gamle Regler om Afkortning paa Grund af Afsoning i Celle, i Modsætning til fuld Tid for Afsoning i Fællesskab, som er det ordinære i Nyborg — blev Anordningen ændret, saa der kun, naar Omstændighederne taler herfor, skulde knyttes Vilkaar til Eftergivelsen, det almindelige blev herefter ligesom ifølge en senere af 1927 om Fuldbyrkelse af Forbedringshusarbejde i Vridsløselille, at disse Løsladelser fandt Sted uden Vilkaar.

Fængselshjælpen har haft Tilsyn med 728 Personer af denne Kategori.

Jeg skal her nævne, at det var ved Nyborg Statsfængsel, som særlig var beregnet for de yngre Aldersklasser, at

man for første Gang, 1. April 1918 ansatte en Embedsmand med Forsorg som Hovedopgave, benævnt Forsorgssekretær, hvis Opgave i første Række var og er at drage Omsorg for og medvirke til, at Fangens Forhold ved Løsladelsen er saaledes ordnede, at man med Føje kan haabe paa, at han klarer sig. Nu er der ved alle Statsfængsler Personer, der er indstillet paa denne Opgave.

Der arbejdedes imidlertid stadig videre paa Revisionen af Straffeloven af 1866, og i 1924 udnævnes Forsorgsudvalget af $22/12$ 1924, hvis Betænkning i Hovedtrækkene ligger til Grund for de Lovregler, som nu efter den nye Straffelov af $15/4$ 1930, der traadte i Kraft 1. Januar 1933, er gældende for den her omtalte Forsorg og nærmere fastsat ved Anordningen af $21/2$ 1933 om Tilsyn med betinget domfældte, prøveløsladte m. v., samt om den i Straffelovens § 56, 2. Stk. omhandlede særlige Undersøgelse i Sager angaaende betinget Dom.

Man var fuldt enige om, at dette udvidede Tilsyn ikke skulde udøves gennem en Statsinstitution endsigte politimæssigt, men paa den anden Side ønskede Staten dog et vist Indseende med Tilsynet, og Fængselshjælpen og Fængselselskaberne, som tidligere havde udført Tilsynet med visse Lovovertrædere, opfordredes til at danne et Samvirke, som Staten kunde forhandle med og bevilge de ikke helt ringe Beløb, som Tilsynet koster.

Fængselsnævnet fik under Navn af Tilsynsnævn Overtilsynet med Tilsynets Udførelse. Centralorganet hedder nu: Fængselshjælpens og Fængselselskabernes Samvirke (Dansk Værne- og Tilsynsselskab).

Ved Samvirkets Start var Navnet »De danske Fængselselskabers Samvirke«, men da Samvirket i Realiteten betød et Samarbejde mellem Fængselshjælpen paa den ene Side og de gamle Fængselselskaber paa den anden Side, blev man enige om at ændre Lovene og Navnet paa Samvirket, saaledes at de samarbejdende Parter, Fængselshjælpen og Fængselselskaberne, har hver Halvdelen af Medlemmerne i Bestyrelsen og Fællesraadet.

De samvirkende Foreninger er herefter: Fængselshjælpen og Det københavnske Fængselsselskab, Vridsløselille og Nyborg Fængselsselskab, Horsens Fængselsselskab, Det sjællandske Fængselsselskab, Lolland-Falsters Fængselsselskab, Det fynske Fængselsselskab, Viborg Fængselsselskab, Sydjysk Fængselsselskab.

Disse Selskaber yder alle Understøttelser til straffede, saaledes at Fængselshjælpen hjælper dem, der nok har faaet Dom eller Tiltalefrafald, men ikke har afsonet, enten fordi Dommen er betinget eller Afsoningen udsat paa Grund af Benaadning, medens Personer, der har afsonet Straf, hjælpes af det Fængselsselskab, der er knyttet til det Statsfængsel eller Arresthus, hvorfra den paagældende *sidst* er løsladt.

Midlerne til at yde Hjælp for skal de paagældende Selskaber selv skaffe sig gennem private Bidrag, dog faar de alle undtagen Fængselshjælpen et mindre Statstilskud ogsaa til denne Del af Virksomheden, dog faar Fængselshjælpen ligesom flere andre Fængselsselskaber Tilskud fra Filmsfonden. I deres Egenskab som understøttende optræder de paagældene Selskaber altsaa under deres gamle Navne og hver med deres specielle Arbejdsomraader. Alle Anmodninger om Hjælp kan dog sendes til Centralkontoret, Ny Kongensgade 9, København K.

Men nu Tilsynet — dette kan anordnes efter Straffelovens §§ 30, 38, 56 og 70, samt med Henhold til Retsplejelovens § 723 ved Tiltalefrafald, Prøveløsladelse, betinget Dom og overfor Personer med aandelige Brist.

I de Resolutioner, der udfærdiges angaaende Tilsyn, ønskede man saavidt muligt at undgaa Benyttelsen af Ordet »Fængsel« i Forbindelse med Tilsynet og selvfølgelig i allerførste Række overfor de Personer, som ikke havde siddet som Afsonere i et Fængsel. Dette fører til, at de forskellige Resolutioner eller Domme bestemmer Tilsyn af: Dansk Værneselskab, Fængselshjælpen og Dansk Værne- og Tilsynsselskab efter følgende nærmere Regler:

Dansk Værneselskab, der er en Afdeling af Fængsels-

hjælpen, fører Tilsyn med de betinget dømte, hvor dette anføres i Dommen, og endvidere med de Personer, som Statsadvokaten i H. t. Straffelovens § 30 fritager for Tiltale mod Dansk Værneselskabs Tilsyn. Ligeledes føres med H. t. Straffelovens § 70 og Retsplejelovens § 723 en Del Tilsyn af Dansk Værneselskab. Den i Straffelovens § 56, 2 Stk., omhandlede Undersøgelse inden eventuel Dom udføres ogsaa gennem Dansk Værneselskab.

Tilsyn m. H. t. § 70 er holdt udenfor Tilsynsordeningen, men udføres i Praxis efter samme Regler som Tilsynet i Almindelighed.

Fængselshjælpen fører Tilsyn, hvor et saadant anordnes, med betinget benaadede og fortrinsvis saadanne, der ikke har afsonet nogen Del af Straffen.

Dansk Værne- og Tilsynsselskab fører Tilsyn, hvor saadant anordnes, med de prøveløsladte og benaadede fra Fængslerne, saaledes at Tilsynet udøves gennem det *Fængselselskab*, der er knyttet til det Fængsel, hvorfra vedkommende løslades.

For at tydeliggøre det her fremførte skal jeg anføre, hvordan Tilsynet fordelte sig pr. $\frac{1}{2}$ 1946.

Under Betegnelsen Tilsyn af Dansk Værneselskab (og derved med Dansk Værneselskab som Tilsynsmyndighed):

Betinget Dom	1883
Tiltalefrafald § 30	488
Ifølge Strfl. § 70	166
	<hr/>
	2537

Ved kgl. Resolution betinget benaadet mod Tilsyn af:

Fængselshjælpen (altsaa med Fængselshjælpen som Tilsynsmyndighed).	190
Efter Rettens Bestemmelse m. H. t.	
Strfl. § 70	4
	<hr/>
	194

Endvidere er der gennem Dansk Værneselskab og Fængselshjælpen draget Omsorg for 119 Tilsynsværgebeskikkelser.

Ved *Prøveløstadelserne* fra Straffeanstalterne, hvad enten denne bestemmes ved kgl. Resolution eller Fængselsnævnets Afgørelse, betegnes Tilsynsmyndigheden som Dansk Værne- og Tilsynsselskab.

Den 1. Februar 1946 var der 2042 Personer under Tilsyn, og Tilsynet blev udført (med følgende Selskaber som Tilsynsmyndighed):

Københavns Fængselsselskab (Afd. K.) . .	72
Vridsløselille-Nyborg (Afd. V.) . .	443
» » (Afd. N.) . .	826
Horsens Fængselsselskab (Afd. H.) . .	460
» » Sdr. Omme (Afd. SO.) . .	48
Faarevejle (under Vridsl.-Nyb.) (Afd. F.) . .	193
	<hr/>
	2042

Alle Udgifter til Tilsyn afholdes af Staten.

Den samlede Administration og ledende Myndighed ogsaa i Tilsynssager udføres af Fængselshjælpens og Fængsels-selskabernes Samvirke (Dansk Værne- og Tilsynsselskab), der har Centralkontor, Ny Kongensgade 9, der i hver enkelt Tilfælde kan give Oplysning om, af hvem det eventuelle Tilsyn udøves, og hvilket Selskab der skal yde en eventuel Hjælp.

For Ungdomsfængslet (142 Tilsyn) og Psykopatforvaringen er det bestemt, at Tilsynet udføres ved disses egen Foranstaltning, men Centralkontoret staar til Raadighed med Hensyn til specielle Undersøgelser og med Fremskaffelse af Arbejde.

Det var Rammerne, men hvori bestaar nu dette Forsorgs-arbejde? — I Vejledningen for de Tilsynsførende hedder det:

Tilsynets Opgave er dels at vaage over, at Klienten overholder de Vilkaar og Forskrifter, der er fastsat af Myndighederne, dels at modvirke, at han paany kommer i Konflikt med Straffeloven. Ved Udførelsen af Tilsynet kræves

først og fremmest en personlig Indsats fra den Tilsynsførendes Side. Det gælder om at vække Klientens Selvagtelse, Selvtillid og Viljestyrke og derigennem skabe et nyt Grundlag for hans fremtidige Liv. Den Tilsynsførende bør søge at vinde saavel Klientens som hans Paarørendes Tillid. Særlig naar det drejer sig om yngre Personer, er det af Vigtighed ogsaa at interessere de Paarørende for Oprejsningsarbejdet. Besøg i Klientens Hjem eller Logi bør saavidt muligt undgaa Karakteren af Kontrol.

Særlig betydningsfuldt er Tilsynet i Begyndelsen af Tilsynsperioden, idet de største Vanskeligheder i Almindelighed vil melde sig i den første Tid. Adskillige Klienter vil møde den Tilsynsførende med en vis Forbeholdenhed, og det gælder da om ved Forstaaelse og fornøden Smidighed at overvinde Klientens passive Modstand. Det er hertil nødvendigt at lære de enkelte Klienters Karakter og Personlighed at kende, saaledes at den Fremgangsmaade, der anvendes, saavidt muligt tillempes efter de enkelte Tilfælde.

Ogsaa senere i Tilsynsperioden maa der regnes med Svingninger i Klientens Sindstilstand og Stadighed, og det vil ofte være nødvendigt at lægge en vis Elasticitet for Dagen i den Maade, paa hvilken Tilsynet udøves. Skulde Klienten f. Eks. — uden iøvrigt at være arbejdssky — blive ked af det Arbejde, han er sat til, bør den Tilsynsførende efter Omstændighederne prøve paa at skaffe ham andet Arbejde, som i højere Grad kan paakalde hans Interesse.

Megen Vægt skal lægges paa, hvorledes Klienten tilbringer sin Fritid, der erfaringsmæssig rummer en særlig Fare. Den Tilsynsførende bør derfor bidrage til, at Fritiden anvendes paa en Maade, der kan virke baade gavnlig og opmuntrende for Klienten, og saa vidt muligt virke hen til, at han søger god og passende Omgang.

Saafernt den Tilsynsførende ved Beskikkelsens Modtagelse er i nogensomhelst Tvivl om den foreliggende Opgaves Art og Omfang eller om, under hvilke Former eller hvor

energisk Tilsynet bør og kan føres i det givne Tilfælde, bør han snarest sætte sig i Forbindelse med den paagældende Tilsynsmyndighed for at erholde fornødne Ordre og Anvisning. Det maa nemlig anses for at være af Vigtighed, at Tilsynet fra Begyndelsen sættes ind paa de Punkter, der efter Tilsynsmyndighedens Skøn i det givne Tilfælde har særlig Vægt og Betydning. Skulde der paa et senere Tidspunkt af Tilsynsperioden opstaa Tvivl om Tilsynets rette Udøvelse, bør den Tilsynsførende ligeledes søge Vejledning hos Tilsynsmyndigheden.

Ved Tilsynsmyndigheden forstaas den Institution, der nævnes som tilsynsførende i Dommen eller Resolutionen.

Den Tilsynsførende skal først og fremmest drage Omsorg for enten ved eget Initiativ eller ved Centralkontorets Hjælp at skaffe Klienten Arbejde og eventuel hjælpe ham til passende Logi i Omgivelser, som ikke indeholder en Fare for Tilbagefald. Det kan her blive nødvendigt for nogen Tid at anbringe Klienten paa Hjem, og foruden Fængselshjælpens 2 Hjem for unge, — et Dreng- og et Pige-hjem — og Fængselsselskabernes Hjem, Assersbolgaard og Lyng, har Centralkontoret et intimt Samarbejde med »Foreningen til unge Kvinders Oprejsning«s Hjem, i Kroghsgade 1, Magdalenehjemmet, Kirkens Korshær, Frelsens Hærs Hjem, Mariendalsvej, og samtlige Herberger og Arbejdshjem hele Landet over. Særlig maa nævnes Frelsens Hærs Hjem Kathrinebjerg i Aarhus, som er oprettet for at modtage Folk fra Fængslerne.

Det paahviler den Tilsynsførende at paase, at Fagforening og Sygekasseforhold er i Orden, det samme gælder Folkeregister, Lægdsrulle og i særlig Grad Medlemsskab af Afholdsforening, hvor dette er paabudt.

Rapporter om Tilsynet indsendes til Tilsynsmyndigheden efter særlig fastsatte Regler.

Opstaar der særlige Vanskeligheder, skal Tilsynsmyndigheden uopholdelig underrettes.

Naar det rette Forhold mellem den Tilsynsførende og

Klienten er i Orden — d. v. s. naar Klienten har forstaaet, at den Tilsynsførende kun arbejder for, at det skal gaa Klienten godt for Fremtiden, — naar Klienten har den rette Tillid til sin Tilsynsførende, er Vejen aaben for et godt Samarbejde, og Klienten vil trygt komme med alle sine Vanskeligheder for at faa Støtte og Vejledning, og der vil blive Lejlighed for den Tilsynsførende til at vejlede i alle de Forhold som det levende Liv nu engang kan frembyde, og der stilles her store Krav til den Tilsynsførendes Personlighed og Indsigt.

I København deltager over 100 Personer og Landet over mellem 5—600.

I København beskikkes de Tilsynsførende for Dansk Værneselskab af D. V. s. Københavns Afdeling, medens Fængslerne beskikker Tilsynsførende gennem deres Afdelinger paa Centralkontoret, — hele Landet over har vi Retskredsrepræsentanter med deres Hjælpere af Tilsynsførere. Dansk Værneselskabs Tilsyn i Provinsen beskikkes af Retskredsrepræsentanten eller ved Foranstaltning af D. V. s. Afdeling for Provinsen. — Fængselselskaberne beskikker selv deres Tilsynsførere, undertiden med Bistand af deres Afdeling paa Centralkontoret.

I det store og hele tør man nok sige, at Samvirket har været meget heldig med sine Medarbejdere baade i Byerne og paa Landet, det er saaledes meget hyppigt set, at vore Medarbejdere er blevet forfremmede til store Stillinger — for nogle Aar siden blev en af vore Medarbejdere Biskop, og for ganske nylig blev en anden udnævnt til Skoledirektør.

Selvfølgelig er det af stor Betydning, at vore Medarbejdere har social Indsigt, men den største Vægt maa lægges paa Livsindsigt og Hjertelaget.

Er disse Faktorer i Orden, kan Centralkontoret ordne konkrete opstaaende sociale og lignende Spørgsmaal.

Et betydeligt Antal Lærere hører til vor Medarbejderstab, og disse maa ogsaa siges at være i høj Grad velegnede,

iøvrigt er — hvilket kun er naturligt — alle Samfundslag repræsenterede, det gælder jo om at have Folk, som kan komme paa den rette Bølgekænge med Klienterne.

Det siger sig selv, at der maa være en væsentlig Forskel paa Karakteren af Tilsynet ude paa Landet og i de store Byer.

Paa Landet maa der vises endnu større Forsigtighed med Udøvelsen af Tilsynet — dette skal jo ikke være bekendt for alle og enhver, paa den anden Side vil den Tilsynsførende paa Landet hurtigere faa Nys om en Klient eventuelle daarlige Meriter end i de store Byer, — derfor kan den personlige Kontakt i nogen Grad slækkes ved Tilsynet paa Landet.

Det er store Krav, et brydsomt Tilsyn kan berede, og tit og mange Gange maa vi beundre de Tilsynsførende for deres Opofrelse af Tid og lit og mange Gange ogsaa personlige Ofre, men naar f. Eks. en Klient med flere Selvmordsforsøg til Slut bestaar Eksamen som Sygeplejerske med Udmærkelse, saa kan den Tilsynsførende og vi andre være glade for Resultatet.

Og hvad siger man til en ung Knægt, som intet gider bestille og Gang paa Gang stjæler alt, hvad han kan faa fat i i Hjemmet, ja, det samme er fornylig hændt med en Familieforsorger.

Der maa arbejdes energisk fra alle Sider for at faa saadanne Sager til at glide, men af og til maa vi give op og indberette om Sagen.

Saa er der de unge Piger; som jeg for har sagt, er det Provinsen og Landet, der for mere end 90 % Vedkommende rekrutterer vort Klientel af denne Kategori her i Byen, intet, absolut intet, er for disses Vedkommende i Orden — intet Tøj — ingen Ernæringskort — ofte lærgede af Sygdomme og dertil tit ganske uforstaaende overfor de Farer, der truer deres fremtidige Liv; der maa gaas mange Skridt — de skal til Lægebehandling, skaffes Tag over Hovedet — ekviperes — følges i Plads o. s. v. o. s. v.

alt koster Tid og Arbejde — men føres de tilsidst sikkert i Havn, kan vi og Samfundet kun være glade.

Paa samme Maade kan den prøveløsladte volde sine Vanskeligheder, her er det vel som oftest Spiritussen, der er den store Fjende og Anstødssten, men Arbejdsskyhed og kværulerende Utilfredshed spiller ogsaa ind — stadig forladende anvist Arbejde paa Grund af som oftest indbildt Modgang — og saa beskyldes Tilsynet for at forfølge ham, og han kan ikke indse, at det er hans eget Forhold, som maaske har givet Anledning til en Forespørgsel vedrørende ham.

Vi overholder den Hovedregel, at en Principal ikke underrettes om Klientens Forhold, hvis det er Klienten selv, der har skaffet sig Pladsen.

Dette er selvfølgelig ikke Tilfældet, naar Centralkontoret har medvirket til Fremskaffelsen af Pladsen.

Men efter disse smaa Øjebliksbilleder fra Arbejdsmarken vender jeg mig til en betydningsfuld Nydannelse i Straffeloven af 1930, nemlig Undersøgelsen m. H. t. § 56, 2. Stk. i Straffeloven, som i allerhøjeste Grad giver et positivt Grundlag for det efterfølgende Tilsyn.

Allerede i 1923 slog jeg til Lyd for disse Undersøgelser, som allerede da var i Gang i Norge og Sverige.

Disse Undersøgelser skal ikke foretages af Politiet, men, naar Forholdene tillader det og gør det ønskeligt, af en Institution, som fører Tilsyn med betinget domte, og Undersøgeren skal gennem Samtaler med den sigtede, hans Paarørende, ved Oplysninger fra Skole og Præst og gamle Principaler danne sig en Mening om, hvorvidt den sigtede eventuelt vil formenes at lade sig rette gennem en betinget Dom eventuelt i Forbindelse med Tilsyn og særlige Forskrifter, som maa anses for gavnlige, som f. Eks. Opholdspaalæg, Afholdspaabud o. l.

Det er af den største Betydning, at den Institution, som senere faar Tilsynet, ogsaa foretager Undersøgelsen, idet derved Forbindelsen med Klienten oprettes paa det psykologisk rigtige Tidspunkt.

Naar Tilsynet og dets Udøvere først, som det desværre hænder alt for ofte, faar Forbindelse med Klienten maaske et Par Maaneder efter, at Dommen er faldet, vil Klienten let være fristet til at se paa Tilsynet med Modvilje, som noget af et Onde.

Undersøgeren skal være ganske upartisk og maa ikke beskæftige sig med selve Forbrydelsen, og paa den anden Side er han heller ikke Forsvarer, han skal referere Fakta og forsøge at danne et objektivt Billede af den sigtedes Antedata og derigennem kaste Lys over Forhold, som har ført den sigtede ind i Forbrydelsen, men som samtidig kan angive Retningslinier for, hvorledes han i Fremtiden vil kunne retledes.

Under Besættelsen og da særlig i den politiløse Tid gik Antallet af Undersøgelser betydeligt ned — men nu synes de atter at være i betydelig Stigning.

Siden 1. Januar 1933 og indtil $\frac{1}{2}$ -46 er der udført 15508 Undersøgelser. Antallet af betingede Domme med Tilsyn omfatter i samme Tidsrum 13288 Personer.

Antallet af Prøveløsladte er 7284.

Et Tilsynsforhold forløber ikke altid gnidningsløst, og Tilsynsmyndigheden mangler effektive Midler til Støtte for sit Arbejde, ret beset bestaar dens eneste Reaktionsform i Straffetruslen — ved betinget Dom den forskyldte Straf, ved Løsladelse paa Prøve den tilbagestaaende Straf, men disse Reaktionsformer, som paa en Maade er Tilsynets Falliterklæring, er ofte for strenge, og vi ser da ogsaa, at der fra Domstolens Side kræves meget alvorlige Overtrædelser, for at den idømte Straf kan komme til Afsoning.

I Praxis forsøger vi at henstille til Politiet at faa dette til at tildele Klienten en Advarsel, men maaske vilde det være mere virkningsfuldt, om denne Advarsel kunde tildeles af Domstolen, samtidig skulde der være Adgang til at give bestemte Forskrifter, som Tilsynets Forløb har givet Anledning til, eksempelvis angaaende Bolig, Afholdsforhold o. l., ligesom der burde aabnes Adgang til For-

længelse af Tilsynstiden; blot dette, at saadanne Bestemmelser findes, vilde være til stor Støtte i Tilsynsarbejdet.

Er det Forsorgsarbejde, som vi nu udfører, tilstrækkeligt effektivt?

Paa de Omraader, jeg her har omtalt ved de betingede Domme og Proveløsladelserne, gør vi, hvad der staar i vor Magt, og saa godt vi formaar det, men vi maa ikke lukke Øjnene for, at altfor mange ikke ved Løsladelsen støttes saaledes, at deres Tilbagefald udelukkes.

En svensk Statistik for Aarene 1919—1934 udviste, at Halvdelen af Tilbagefald fandt Sted i Løbet af det første Kalenderaar efter Løsladelsen.

Dette viser tydeligt, hvor betydningsfuldt det er at have Haand i Hanke med den løsladte, og det gælder i første Række den førstegang straffede.

Derfor vil jeg gerne slaa til Lyd for, at det enten ved en Udvidelse af Proveløsladelsesinstituttet — men dette vil jo fordrø en Lovændring — eller ved en stærk udvidet Benaadningspraksis blev Reglen, at kun Halvdelen af Straffen kommer til Afsoning, medens der gives beløgt Benaadning for Reststraffen med eller uden Tilsyn; herved vil opnaas, at Forsorgsinstitutionerne vilde faa Lejlighed til at træde til overfor alle dem, som virkelig er i en vanskelig Situation ved Løsladelsen. Vi maa jo huske paa, at en Straf, stor eller lille, river Lovovertræderen ud af hele hans Samfundsstilling, og der vil for de allerfleste være saa mange Vanskeligheder at overvinde, saa det er forstaaeligt, at saa mange ikke formaar at komme igennem den første vanskelige Tid, men giver op og paany forser sig. Tidspunktet for Gennemførelse af disse Tanker turde være den bedst mulige, naar der tænkes paa den herskende store Pladsmangel, hvor altfor mange maa gaa i en uhyggelig og nervenedbrydende Tid og vente paa Afsoningen af en Straf. De forøgede Udgifter til Forsorgen vil være minimale i Forhold til, hvad de tilsvarende Afsoningsdage vil koste — det vil i dobbelt Forstand være en Spareforanstaltning.

I Sverige har de her berørte Emner: den betingede Dom — paa svensk: villkorlig Dom — Prøveløsladelsen —
 » » villkorlig Frigivning — § 56 Undersøgelse —
 » » Förundersökning — og hele Forsorgsordningen — Skyddsverksamheten — i de senere Aar været Genstand for livlig Opmærksomhed, og allerede 22. Juni 1939 kom Loven om villkorlig Dom og om särskild förundersökning i brottmål, som dog først — paa Grund af Krigen — traadte i Kraft 1. Januar 1944, og 18. September 1943 Loven om villkorlig frigivning, som traadte i Kraft 1. Januar 1945.

Disse nye Love og dertil knyttede Institutioner er af den største Interesse og kunde alene optage en hel Aften, men jeg maa her indskrænke mig til at forsøge at give et ganske kortfattet Helhedsbillede.

Det helt nye er Oprettelsen af 12 Statsstillinger, som benævnes »skyddskonsulenter«, som lønnes — vil jeg tro — i Lighed med Politikommisærer af 1. Kl. hos os. Sverige er saaledes inddelt i 12 Distrikter. Skyddskonsulenten udnævnes af Kongen efter Indstilling af Fångvårdsstyrelsen. Naar jeg nærmere skal gøre Rede for Skyddskonsulentens Opgave, maa jeg først bemærke, at medens Benævnelsen Tilsyn hos os gælder alt Tilsyn baade overfor de betinget domfældte og de prøveløsladte, saa bruges i Sverige Betegnelsen »övervakning« for Tilsynet med betinget domfældte, medens den villkorlig frigivne staa under »Tilsyn«. Skyddskonsulenten skal da tage sig af övervakningen med betinget domfældte, Tilsyn med prøveløsladte, samt bistaa ved den særlige Forundersøgelse, ligesom han skal tage sig af *Efterværn* for dem, der løslades fra Fængslerne, fra Tvangsopdragelse, Forvaring og Internering. Han skal skaffe sig Kendskab til Arbejdsforholdene i sit Distrikt. Han skal samarbejde med de bestaaende Skyddsforeninger og finde egnede Personer til at foretage Forundersøgelserne samt medvirke til, at der ydes fornøden Hjælp, hvor saadan er paakrævet, samt staa til Raadighed for de enkelte

Anstalters Styrelse og Domstolene i alle Forhold, der angaar Efterværn, Tilsyn etc.

Ved min Omtale af den villkorlige Dom og den villkorlige Frigivning kommer jeg til nærmere at omtale Skyddskonsulentens Arbejde.

Den villkorlige Dom findes nu i 2 Former, enten saaledes at der straks fastsættes en Straf, hvis Afsoning eventuelt paa visse Betingelser udskydes, eller der bestemmes — efter at den sigtede har erklæret sig skyldig — at selve Strafidømmelsen udskydes — den sidste Form maa anses for den strengeste og betegnes ofte som »kvalificeret betinget Dom« og er altid forbundet med særlige Paabud angaaende hans Arbejde, Bopæl, Afholdspaalæg, Kontrol med hans Arbejdsfortjeneste, ligesom der kan forhandles med Børneværnet om Inddragelse under Tvangsopdragelse. — For den kvalificeret betingedes Doms Vedkommende kan de særlige Paabud hæves allerede efter 6 Maaneders Forløb, saafremt vægtige Grunde taler for, at man kan lade övervakningen ophæve.

Prøvetiden er 3 Aar, og övervakningen *skal* bestemmes, hvis der ikke er særlige Grunde til at antage, at han vil kunne klare sig uden.

Hvis den betinget dømte ikke efterkommer Betingelserne for den betingede Dom, kan der træffes nye Bestemmelser:

- a) der kan forordnes Tilsyn,
- b) meddeles Paabud om Bopæl, Arbejde, Afhold, som ved kvalificeret betinget Dom bestemt,
- c) Prøvetiden kan forlænges til højst 5 Aar,
- d) der kan tildeles Advarsel,
- e) Straffen kan komme til Fuldbyrdelse.

Det er vel et Spørgsmaal, om der ret ofte kan blive Anledning til at anordne Tilsyn til en betinget Dom, der er afsagt uden et saadant, men det paahviler saavel Statsadvokaten som Skyddskonsulenten at rejse Spørgsmaalet, hvis disse faar Kendskab om, at den betinget dømte gør

sig skyldig i noget, som paa anden Maade end ved et nyt strafbart Forhold henleder Opmærksomheden paa ham. Jeg antager, at det maa være saadan noget som Gadeuorden, eller hvis en politimæssig Undersøgelse godtgor, at han omgaas fordægtige Personer eller færdes under Forhold, som let vil føre ham paa Afveje.

Ved de betingede Domme er det Domstolen, der er Tilsynsmyndigheden og i den Egenskab benævnes övervaktionsdomstolen. Denne beskikker övervakeren og udleverer övervaktionsbogen, som indeholder Domstolens Bestemmelser og senere skal indeholde övervakerens Paabud etc.

Underretterne kan oprette övervaktionsnämnd, disse bestaar af mindst 3 Medlemmer, hvoraf det ene skal være en Dommer, de andre Medlemmer skal være Lægmænd med Erfarenhed og Indsigt i socialt Arbejde. Hvor der i en By er flere Underretter, bør der være et for alle Underretterne fælles övervaktionsnämnd.

Övervaktionsnämnden behandler Spørgsmaal om Ændring eller Ophævelse af Forskrifter eller Tilsyn, Tildeling af Advarsler e. l., men övervaktionsdomstolen er stadig øverste Instans, saaledes skal Spørgsmaalet om Straffuldbyrdelsen altid forelægges Retten.

Mindst een Gang om Aaret skal övervaktionsdomstolen eller övervaktionsnämnden indkalde Skyddskonsulenten og eventuelt övervakerne til Møde og med dem drøfte Retskredsens Tilsyn og udvekle Synspunkter og fastsætte Retningslinier for de enkelte Tilsyn.

De 3 Organer, som saaledes arbejder sammen, er övervaktionsdomstolen, Skyddskonsulenten og den Tilsynsførende kaldet övervakeren.

Övervakeren skal under Medvirken og Kontrol af Skyddskonsulenten sørge for, at den dømte opfylder sine Forpligtelser og udvikles i god Retning, medens Domstolen paa Forslag af övervakeren eller Konsulenten skal træffe Beslutning om de yderligere Ændringer i Forskrifterne.

Övervakeren skal inden 2 Maaneder fra Tilsynets Be-

gyndelse afgive Rapport til Skyddskonsulenten og ellers ved Udgangen af Marts og September.

Jeg kommer nu til Prøveløsladelserne, kaldet villkorlig Frigivning, ogsaa disse findes i 2 Former, den obligatoriske og den fakultative.

Den obligatoriske gælder, naar Straffetiden er 6 Maaneder eller derover, og indtræffer, naar $\frac{5}{6}$ af Straffen er afsonet.

Naar $\frac{2}{3}$ af Straffen, dog mindst 8 Maaneder, er afsonet, kan Fangen selv ansøge om villkorlig Frigivning (den fakultative villkorlige Frigivning).

Det er Fængslets Leder — Direktøren — som bestemmer den obligatoriske Frigivning, medens der fordres kgl. Resolution for den fakultative Frigivning.

Ved villkorlig Frigivning skal der fastsættes en Prøvetid svarende til den resterende Straffetid, dog mindst eet Aar, naar den idømte Straf har været eet Aar eller derover, ellers 6 Maaneder. Den løsladte skal staa under Tilsyn; anses dette ikke nødvendigt, skal Fængvårdsstyrelsen — d. v. s. Fængselsdirektoratet — indvilge i, at Tilsyn undlades.

Den Tilsynsførende benævnes her Tilsynsmand, og han beskikkes af Fængslets Direktør efter Samraad med Skyddskonsulenten og det er *Konsulenten*, som paaser og overvaager Tilsynets Udførelse, og Konsulenten kan afskedige Tilsynsmanden og beskikke en anden i hans Sted.

Tilsynsmanden skal ved Udgangen af hvert Kvartal, eller naar Forholdene paakræver det, give Rapport til Skyddskonsulenten om Tilsynet, om Besøg hos og af den løsladte og om andre Omstændigheder af Betydning for Tilsynet.

Som ved den betingede Dom kan det paalægges den villkorlig løsladte at rette sig efter bestemte Paalæg vedrørende hans Opholdssted, Bopæl, Arbejde, Uddannelse og Anvendelse af Fritid, der kan paalægges ham Spiritusforbud og gøres Indskrænkning i hans Anvendelse af sin Løn.

Disse Forskrifter meddeles af Fængselsdirektøren efter Samraad med Skyddskonsulenten, ved fakultativ Løsladelse ved den kgl. Resolution. Visse mindre Ændringer i disse Bestemmelser kan foretages af Skyddskonsulenten baade i skærpende og formildende Retning. — Ogsaa ved villkorlig Løsladelse har vi 3 Led — Fångvårdsstyrelsen, Skyddskonsulenten og Tilsynsmanden.

Tilsidesætter den løsladte de Belingelser, der er fastsatte, saa er det Fångvårdsstyrelsen, som kan

- a) forordne Tilsyn,
- b) meddele nye Bestemmelser om Bopæl, Arbejde, Afholdspaabud o. l.,
- c) beslutte at tildele Advarsel,
- d) beslutte, at Prøvetiden forlænges dog højst med eet Aar,
- e) beslutte, at Reststraffen skal afsones.

Til at deltage i Afgørelsen af disse Sager deltager foruden Overdirektøren og Byrådirektøren 2 af Kongen udnævnte Sagkyndige, hvoraf den ene skal være Dommer og den anden besidde social Indsigt.

Den villkorlig frigivne, som ikke retter sig efter Tilsynet, kan fængsles, men kun for 8 Dage — i Løbet af disse Dage skal der være truffet Afgørelse i hans Sag.

Hele Tilsyns- og Hjælpearbejdet samt Skyddskonsulentsvirksomheden er underlagt Fångvårdsstyrelsen.

Jeg kommer nu til den meget betydelige Udvidelse af Forundersøgelserne.

Det er af stor Vigtighed for Bekæmpelsen af Kriminaliteten, at Domstolen faar et indgaaende Kendskab til den sigtedes Individualitet og Milieuforhold — saadan Kendskab fordres for at afgøre om Frihedsstraf eventuelt kan erstattes af andre Reaktionen, ligeledes ved Overvejelsen af, om betinget Dom er paa sin Plads eller ej.

I den svenske Lov af 22. Juni 1937 om »särskild förundersökning i brottsmål« bestemmes, at Forundersøgelse er *obligatorisk* overfor alle fængslede under 21 Aar og ligeledes,

naar der er Tale om betinget Dom, eller der er Udsigt til Tvangsopdragelse eller Ungdomsfængsel.

Ved Siden af de obligatoriske Bestemmelser er der en fakultiv, som giver Adgang til Forundersøgelse, naar det i det givne Tilfælde er opportunt for at vinde Klarhed over den sigtedes personlige Forhold samt de Reaktionsformer, som anses for bedst egnede i det givne Tilfælde.

Som De ser, er her et rigt Stof til Eftertanke og Gennemdrøftelse, og der er anvist Veje og Retningslinier, som i mangt og meget kunde være vejledende ogsaa for os.

Jeg skal nu snart slutte, og jeg kommer da til det store Problem, som De maaske havde ventet, at jeg mest havde beskæftiget mig med, nemlig den kommende Forsorg for de Tusinder af Landssvigere. Det er jo en Sag, som med knugende Vægt maa ligge enhver paa Sinde, men jo dog i første Række dem, som til daglig beskæftiger sig med Forsorg for Lovovertrædere.

Vi er alle enige om, at der maa gøres noget, vi kan ikke støde 10.000 Mennesker ud af Samfundet og gøre dem til en uhyre farlig Pariakaste. Jeg gruer for, hvordan det skal blive muligt at skaffe dem i Gang. Jeg tror, det vil blive saa godt som umuligt at faa dem ind paa de almindelige Arbejdspladser — ingen tør tage dem.

Den norske Professor *Andenæs* nærer ikke den samme Bekymring, han mener ikke det vil være vanskeligt at finde Plads til den Landssviger, der har udstaaet sin Straf.

Da Lovrevisionen endnu staar i det Uvisse, er det jo ogsaa umuligt at danne nogen som helst Ramme for en eventuel Forsorg.

Samvirket vil ikke skubbe Opgaven fra sig, men hvordan og med hvilke Midler skal der hjælpes, for Hjælp under en eller anden Form, maa der jo til.

Selskabernes almindelige Midler kan ikke anvendes — i saa Fald kunde vi være ganske sikre paa et mægtigt Fra-fald blandt vore Bidragydere.

Det maa blive Staten, som træder til, men gaar Prove-

løsladelsen igennem, vil Tilsynet blive organiseret i Lighed med det bestaaende — fra de gamle Straffeanstalter — og saa vil Prøveløsladelserne frigøre langt flere Midler, end selv en meget grundig Forsorg vil kræve.

Men som sagt, saa længe alt saaledes staar i det uvisse, er det jo ikke muligt at skabe de fornødne Rammer for en saadan Forsorg.

En Ting ved jeg, vi vil faa et forfærdeligt Besvær med, og det er Tabel af almen Tillid; det er jo kun saa forstaaeligt, at vi ikke straks kan byde disse Mennesker samme Rettigheder, som under normale Forhold, men der er mørke Skyer over Frømtiden.

Maatte Tiden, som læger alle Saar, give os Lykke til at sprede nogle af disse mørke Skyer, saa vi opnaar, at langt de fleste naar at vende tilbage til ordnede Forhold i vort gamle Land, som vi ikke maa glemme at være taknemmelige for, at vi fik tilbage saa uskadt, som det trods alt skete. Og saa maa vi med friskt Mod tage fat paa at overvinde de Vanskeligheder, som Besættelsen har beredt os.
